G.C.E. O/L ICT · 10 ශ්‍රේණිය

පාඩම 5: මෙහෙයුම් පද්ධති

- 5.1 මෙහෙයුම් පද්ධති: වර්ග, කාර්යයන් සහ උපයෝගිතා
- 5.2 ගොනු සහ ෆෝල්ඩර: Drives, ගොනු දිගු සහ ගොනු කළමනාකරණය

© 2026 schoolict.net (Ruwan Mangala Suraweera)
සියලු හිමිකම් ඇවිරිණි.

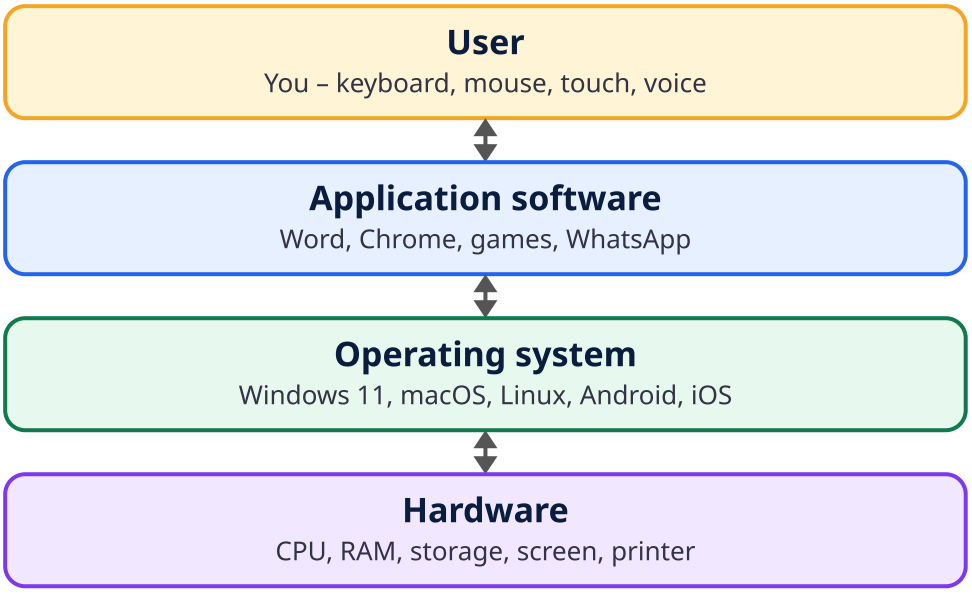
G.C.E. O/L ICT · 10 ශ්‍රේණිය · පාඩම 5

5.1 මෙහෙයුම් පද්ධති: වර්ග, කාර්යයන් සහ උපයෝගිතා

ඔබ පරිගණකයක් හෝ දුරකථනයක් on කළ විට මුලින්ම ආරම්භ වන විශාල වැඩසටහන **මෙහෙයුම් පද්ධතිය (Operating System – OS)** යි. එය පරිගණකයේ කළමනාකරු වේ: ඔබට යන්ත්‍රය සමඟ කතා කිරීමට ඉඩ දෙයි, ඔබේ යෙදුම් ධාවනය කරයි, CPU, මතකය, ගොනු සහ උපාංග බලාගනී. මෙම සටහනෙන් OS යනු කුමක්ද, අප පරිගණක සමඟ කතා කරන ආකාරය **විධාන type කිරීමේ (CLI)** සිට **කවුළු සහ අයිකන (GUI)** දක්වා සහ දැන් **ස්පර්ශය සහ හඬ** දක්වා වෙනස් වූ ආකාරය, **මෙහෙයුම් පද්ධති වර්ග**, OS හි **ප්‍රධාන කාර්යයන්**, **වාසි**, සහ **partitioning, formatting, defragmentation** සඳහා **උපයෝගිතා වැඩසටහන්** ඉගෙන ගනිමු.

1. මෙහෙයුම් පද්ධතියක් යනු කුමක්ද?

මෙහෙයුම් පද්ධතියක් යනු **පරිගණකයේ දෘඩාංග සහ මෘදුකාංග කළමනාකරණය කරන** සහ **පරිශීලකයා** සහ **දෘඩාංග** අතර **අතුරු මුහුණතක් (interface) සපයන පද්ධති මෘදුකාංගයකි (system software)**. OS එකක් නැතිව ඔබට ගොනුවක් විවෘත කිරීමට, ක්‍රීඩාවක් ධාවනය කිරීමට හෝ පිටුවක් මුද්‍රණය කිරීමට නොහැක.

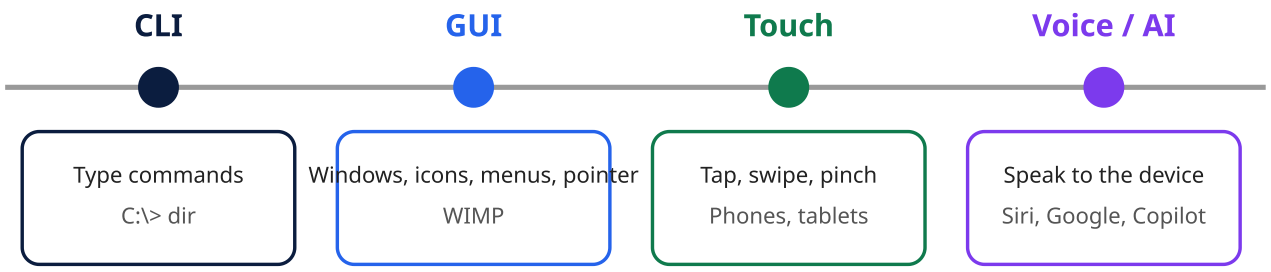
OS එක යෙදුම් මෘදුකාංග සහ දෘඩාංග අතර පිහිටයි.

💡 OS එක **පාසලේ විදුහල්පතිවරයා** වගේ: ගුරුවරු (යෙදුම්) සහ සිසුන් (පරිශීලකයින්) වැඩ කරයි, නමුත් පන්ති කාමර (මතකය), කාලසටහන (CPU කාලය) සහ උපකරණ (උපාංග) සාධාරණව බෙදා දෙන්නේ විදුහල්පතියි.

උපාංගය	ජනප්‍රිය OS (2026)	විවෘත කේත ද? හිමිකාර ද?
Desktop / laptop	Windows 11, macOS, Linux (Ubuntu), ChromeOS	Windows, macOS = හිමිකාර; Ubuntu = විවෘත කේත
ස්මාර්ට් ෆෝන් / ටැබ්ලට්	Android, iOS / iPadOS	Android = විවෘත කේත Linux මත; iOS = හිමිකාර
සේවාදායක (Servers)	Linux, Windows Server	බොහෝ web servers Linux භාවිතා කරයි
Smart watch / TV / car	watchOS, Wear OS, Android TV, Tizen	කුඩා embedded / mobile OS

විවෘත කේත (open source) OS: මූලාශ්‍ර කේතය බැලීමට, වෙනස් කිරීමට සහ බෙදාගැනීමට නිදහස් (උදා: **Linux, Ubuntu**). **හිමිකාර (proprietary)** OS: සමාගමකට අයත්, කේතය රහසිගතයි, බලපත්‍රයක් (licence) අවශ්‍යයි (උදා: **Windows, macOS, iOS**).

2. මිනිස්-පරිගණක අතුරු මුහුණත විකාශනය වූ ආකාරය

Type කළ විධාන සිට ස්පර්ශය සහ හඬ දක්වා.

විධාන පේළි අතුරු මුහුණත (CLI)
පරිශීලකයා යතුරුපුවරුවෙන් **විධාන type කරයි**, උදා: **MS-DOS** (1980 දශකය) හි dir, copy, cd. ප්‍රවීණයින්ට වේගවත්, මතකය අඩුවෙන් භාවිතා කරයි, නමුත් **විධාන මතක තබාගත යුතුයි**. අදත් භාවිතයේ: Windows Terminal / PowerShell, Linux Terminal.

චිත්‍රක පරිශීලක අතුරු මුහුණත (GUI)
කවුළු (Windows), අයිකන (Icons), මෙනු (Menus) සහ දර්ශකය (Pointer) – WIMP භාවිතා කරයි. Type කරනවා වෙනුවට click කරයි. ආරම්භකයින්ට පහසුයි. උදා: Windows 11, macOS, Ubuntu desktop. වැඩි මතකයක් සහ සැකසුම් බලයක් අවශ්‍යයි.

ස්පර්ශ අතුරු මුහුණත
ස්පර්ශ තිරයක් මත **tap, swipe, pinch** කරයි. **Android සහ iOS** දුරකථන, ටැබ්ලට්, ATM සහ ස්වයං සේවා kiosk වල භාවිතා වේ.

හඬ / ස්වභාවික භාෂාව
ඔබ උපාංගයට **කතා කරයි**: “Hey Google, set an alarm for 6 a.m.” **Google Assistant/Gemini, Siri, Alexa** සහ Windows 11 හි **Copilot** වැනි හඬ සහායකයින් ඔබව තේරුම් ගැනීමට AI භාවිතා කරයි.

කරුණ	CLI	GUI
නියෝග දෙන ආකාරය	විධාන type කිරීම	අයිකන සහ මෙනු click කිරීම
ඉගෙනීමට පහසුද?	නැත – විධාන මතක තබාගත යුතුයි	ඔව් – බලා click කළ හැක

අවශ්‍ය මතකය / CPU	ඉතා අඩුයි	වැඩියි
උදාහරණ	MS-DOS, Linux Terminal	Windows 11, macOS

3. මෙහෙයුම් පද්ධති වර්ග

තනි පරිශීලක (Single user)
එක් වරකට **එක් පරිශීලකයෙකුට** පමණක් භාවිතා කළ හැක. පැරණි **MS-DOS** තනි පරිශීලක, තනි කාර්ය විය. දුරකථනයක් බොහෝ විට එක් අයෙක් පමණක් භාවිතා කරයි.

බහු පරිශීලක (Multi user)
බොහෝ පරිශීලකයින්ට එක් පරිගණකයක් (බොහෝ විට server එකක්) **එකවර** භාවිතා කළ හැක, හෝ තමන්ගේ ගොනු සහ සැකසුම් සහිත **වෙනම ගිණුම්** ඇත. උදා: **Linux, Unix, Windows Server**.

බහු කාර්ය (Multi tasking)
වැඩසටහන් කිහිපයක් එකවර ධාවනය කරයි: සංගීතය වාදනය, ගොනුවක් download කිරීම සහ Word හි type කිරීම එකට. OS එක CPU එක කාර්ය අතර ඉතා වේගයෙන් මාරු කරයි. උදා: **Windows 11, macOS, Android**.

තත්‍ය කාලීන (Real time)
වහාම, නියමිත කාලයක් තුළ ප්‍රතිචාර දැක්විය යුතුයි. ප්‍රමාදය අනතුරුදායක තැන්වල: **air-bag පද්ධති, ගුවන් යානා autopilot, ABS තිරිංග, වෛද්‍ය යන්ත්‍ර, කර්මාන්තශාලා රොබෝ, රථවාහන ලාම්පු**.

ව්‍යාප්ත (Distributed)
ජාලයකින් සම්බන්ධ පරිගණක රාශියක් එකට වැඩ කරයි, පරිශීලකයාට ඒවා **එක් පද්ධතියක්** ලෙස පෙනේ. වැඩ බෙදා ගැනේ. උදා: **cloud සේවා (Google, Microsoft Azure), බැංකු ජාල**.

💡 වර්ග පහ **S-M-M-R-D** ලෙස මතක තබාගන්න: Single user, Multi user, Multi tasking, Real time, Distributed. එක් OS එකක් වර්ග කිහිපයක් විය හැක – Windows 11 **බහු පරිශීලක සහ බහු කාර්ය** වේ.

4. මෙහෙයුම් පද්ධතියක කාර්යයන්

පරිශීලක අතුරු මුහුණතක් සැපයීම
පරිශීලකයාට පරිගණකය සමඟ සන්නිවේදනය කිරීමට CLI, GUI, ස්පර්ශ හෝ හඬ අතුරු මුහුණත.

ක්‍රියාවලි (CPU) කළමනාකරණය
කුමන වැඩසටහනට CPU එක කොපමණ කාලයක් ලැබේද යන්න තීරණය කරයි (scheduling). ක්‍රියාවලි ආරම්භ කර නවත්වයි. **Task Manager** (Ctrl+Shift+Esc) හි බලන්න.

මතක කළමනාකරණය
සෑම වැඩසටහනකටම **RAM** ලබා දෙයි, වැඩසටහන් එකිනෙකාගේ මතකය භාවිතා කිරීම වළක්වයි, වැඩසටහනක් වසා දැමූ විට මතකය නිදහස් කරයි. RAM පිරුණු විට disk එකේ **අතථ්‍ය මතකය (virtual memory)** භාවිතා කරයි.

ගොනු කළමනාකරණය
ගොනු සහ ෆෝල්ඩර සාදයි, සුරකියි, විවෘත කරයි, පිටපත් කරයි, ගෙන යයි, නම් වෙනස් කරයි, මකයි; **ගොනු පද්ධතියක්** (NTFS, FAT32, exFAT) භාවිතයෙන් disk එකේ ඒවා ඇති තැන සටහන් කරයි.

උපාංග (I/O) කළමනාකරණය
උපාංග ධාවක (device drivers) නම් කුඩා වැඩසටහන් භාවිතයෙන් ආදාන/ප්‍රතිදාන උපාංග – යතුරුපුවරුව, මූසිකය, මුද්‍රකය, USB drive – පාලනය කරයි. Plug and Play මගින් බොහෝ drivers ස්වයංක්‍රීයව ස්ථාපනය වේ.

ආරක්ෂණ කළමනාකරණය
පරිශීලක ගිණුම් සහ මුරපද / PIN / ඇඟිලි සලකුණ / මුහුණ හඳුනාගැනීම, ගොනු අවසර, **firewall**, ගොඩනැඟූ antivirus (**Windows Security / Microsoft Defender**) සහ **ආරක්ෂක යාවත්කාලීන**.

2026 නව ඔබේ OS එක **යාවත්කාලීනව** තබාගන්න. යාවත්කාලීන (Windows Update, macOS Software Update, Android/iOS system updates) මගින් hackers සහ වෛරස භාවිතා කරන සිදුරු වසන **ආරක්ෂක patches** ලැබේ. තවදුරටත් update නොලැබෙන OS එකක් (උදා: **Windows 10 සහාය 2025 ඔක්තෝබරයේ අවසන් විය**) අන්තර්ජාලයේ අනාරක්ෂිතයි.

5. මෙහෙයුම් පද්ධතියක වාසි

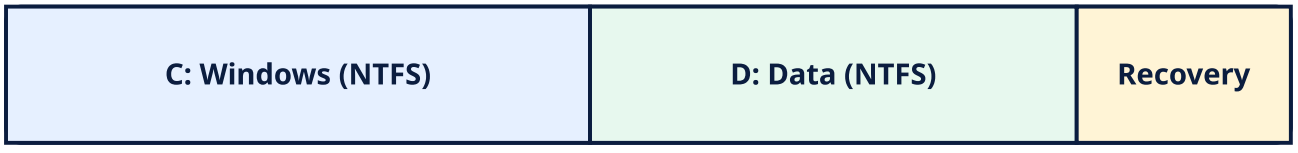
- **භාවිතයට පහසුයි** – මිත්‍රශීලී අතුරු මුහුණතක්; දෘඩාංග ක්‍රියා කරන ආකාරය දැනගැනීම අවශ්‍ය නැත.
- **සම්පත් සාධාරණව බෙදයි** – CPU, මතකය සහ මුද්‍රක වැඩසටහන් සහ පරිශීලකයින් අතර බෙදා දෙයි.
- **යෙදුම් කිහිපයක් එකට ධාවනය කරයි** (multi tasking), කාලය ඉතිරි කරයි.
- **ගොනු සංවිධානය කරයි** drives සහ folders වල, එබැවින් සොයාගැනීමට පහසුයි.
- මුරපද, අවසර, firewall සහ updates මගින් **දත්ත ආරක්ෂා කරයි**.
- **දෝෂ හඳුනාගෙන** පණිවිඩ පෙන්වයි, එකම යෙදුම විවිධ දෘඩාංග මත ධාවනයට ඉඩ දෙයි.

6. උපයෝගිතා මෘදුකාංග: partitioning, formatting, defragmentation

උපයෝගිතා වැඩසටහන් (utility programs) යනු පරිගණකය **නඩත්තු කිරීමට, සීරුමාරු කිරීමට සහ ආරක්ෂා කිරීමට** උපකාරී වන කුඩා පද්ධති වැඩසටහන් වේ. බොහොමයක් OS සමඟම ලැබේ. විෂය නිර්දේශයේ disk උපයෝගිතා තුනක් ඇත.

Partitioning – එක් භෞතික disk එකක් **වෙනම කොටස් (partitions)** වලට බෙදීම, එක් එක් කොටසට තමන්ගේම **drive අකුරක්** (C:, D:). උදා: Windows සහ වැඩසටහන් සඳහා C:, ඔබේ දත්ත සඳහා D:, එවිට Windows නැවත ස්ථාපනය කළත් දත්ත ආරක්ෂිතයි. මෙවලම: Windows හි **Disk Management**.

One physical disk (SSD 512 GB)

Partitions = separate sections, each with its own drive letter and file system

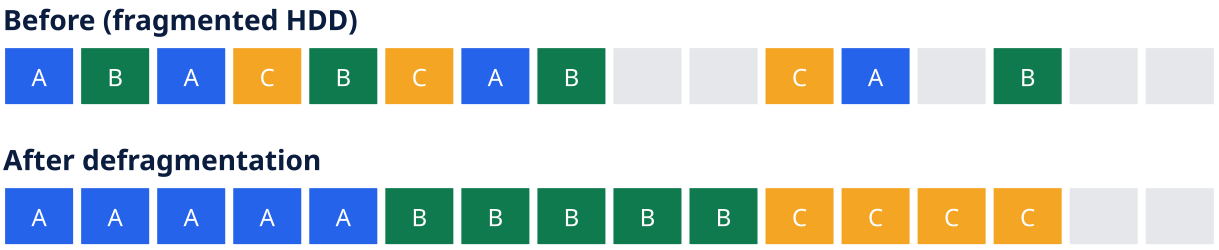
එක් disk එකක් C:, D: සහ recovery partition ලෙස බෙදා ඇත.

Formatting – disk එකක් හෝ partition එකක් මත **ගොනු පද්ධතියක් (file system)** සාදා එය භාවිතයට සූදානම් කිරීම. ⚠ Formatting එම drive එකේ **සියල්ල මකා දමයි**. **Quick format**

ගොනු වගුව පමණක් හිස් කරයි; **full format** නරක sectors ද පරීක්ෂා කරයි.

ගොනු පද්ධතිය	භාවිතය	සටහන
NTFS	Windows පද්ධති drive එක (C:)	අවසර සහ ඉතා විශාල ගොනු සහාය දක්වයි
FAT32	පැරණි / කුඩා USB drives, මතක කාඩ්	සෑම තැනම පාහේ ක්‍රියා කරයි, නමුත් **උපරිම ගොනු ප්‍රමාණය 4 GB**
exFAT	විශාල USB drives, SD cards	4 GB ට වඩා විශාල ගොනු; Windows සහ macOS දෙකෙහිම ක්‍රියා කරයි

Defragmentation – දෘඪ තැටියක (HDD) ගොනුවක් විසිරුණු කොටස් (**fragments**) රාශියක් ලෙස සුරැකිය හැක. Disk head එකට ඔබමොබ පැනීමට සිදු වන නිසා පරිගණකය මන්දගාමී වේ. **Defragmenting** මගින් කොටස් එකට එකතු කරන නිසා ගොනු වේගයෙන් විවෘත වේ.

Defragmentation මගින් එක් එක් ගොනුවේ කොටස් එකිනෙකට යාබදව තබයි.

2026 නව **SSD එකක් defragment නොකරන්න.** SSD වල චලනය වන කොටස් නැති නිසා fragments මගින් ඒවා මන්දගාමී නොවේ; defragment කිරීම ඒවා ගෙවී යාමට පමණක් හේතු වේ. Windows 11 හි **“Defragment and Optimize Drives”** මෙවලම ස්වයංක්‍රීයව **HDD defragment කරයි** සහ **SSD optimise කිරීමට TRIM** යවයි. වෙනත් උපයෝගිතා: **antivirus, Disk Cleanup / Storage Sense, backup (File History, OneDrive), ගොනු සම්පීඩනය (.zip)**.

ප්‍රධාන පද

මෙහෙයුම් පද්ධතිය (OS) – දෘඩාංග සහ මෘදුකාංග කළමනාකරණය කර පරිශීලක අතුරු මුහුණතක් සපයන පද්ධති මෘදුකාංගය.

CLI (විධාන පේළි අතුරු මුහුණත) – Command Line Interface – පරිශීලකයා පෙළ විධාන type කරයි (උදා: MS-DOS).

GUI (චිත්‍රක පරිශීලක අතුරු මුහුණත) – Graphical User Interface – කවුළු, අයිකන, මෙනු සහ දර්ශකය (WIMP).

බහු කාර්ය OS – වැඩසටහන් කිහිපයක් එකවර ධාවනය කරන OS.

බහු පරිශීලක OS – බොහෝ පරිශීලකයින්ට එකවර හෝ වෙනම ගිණුම් සහිතව එක් පරිගණකයක් භාවිතයට ඉඩ දෙන OS.

තත්‍ය කාලීන OS – නියමිත කාලයක් තුළ වහාම ප්‍රතිචාර දක්වන OS (air bags, autopilot).

ව්‍යාප්ත OS – ජාලගත පරිගණක රාශියක් එක් පද්ධතියක් ලෙස එකට වැඩ කිරීම.

උපාංග ධාවකය – OS එකට දෘඩාංග උපාංගයක් පාලනය කිරීමට ඉඩ දෙන කුඩා වැඩසටහනකි.

Partitioning (කොටස් කිරීම) – එක් භෞතික disk එකක් drive අකුරු සහිත වෙනම කොටස් වලට බෙදීම.

Formatting (හැඩසවි කිරීම) – ගොනු පද්ධතියක් සාදා disk එකක් සූදානම් කිරීම; සියලු දත්ත මැකේ.

Defragmentation – HDD එකේ විසිරුණු ගොනු කොටස් එකතු කර එය වේගවත් කිරීම.

ආරක්ෂක patch – ආරක්ෂක දුර්වලතාවක් නිවැරදි කරන OS යාවත්කාලීනයකි.

ආදර්ශ ප්‍රශ්න සහ පිළිතුරු

1. මෙහෙයුම් පද්ධතියක් යනු කුමක්ද? උදාහරණ දෙකක් දෙන්න.

පිළිතුර: පරිගණකයේ දෘඩාංග සහ මෘදුකාංග කළමනාකරණය කර පරිශීලකයා සහ දෘඩාංග අතර අතුරු මුහුණතක් සපයන පද්ධති මෘදුකාංගයකි. උදා: Windows 11, Android (macOS, Linux, iOS ද).

2. CLI සහ GUI අතර වෙනස්කම් දෙකක් දෙන්න.

පිළිතුර: CLI: විධාන type කරයි, ඒවා මතක තබාගත යුතුයි, මතකය අඩුවෙන් භාවිතා කරයි. GUI: අයිකන සහ මෙනු click කරයි, ඉගෙනීමට පහසුයි, වැඩි මතකයක් සහ CPU බලයක් අවශ්‍යයි.

3. ගුවන් යානා autopilot සඳහා අවශ්‍ය OS වර්ගය කුමක්ද? ඇයි?

පිළිතුර: තත්‍ය කාලීන OS එකක්, මන්ද එය නියමිත කාලයක් තුළ වහාම ප්‍රතිචාර දැක්විය යුතුයි; ප්‍රමාදයක් අනතුරකට හේතු විය හැක.

4. OS එකක සම්පත් කළමනාකරණ කාර්යයන් හතරක් ලියන්න.

පිළිතුර: ක්‍රියාවලි (CPU) කළමනාකරණය, මතක කළමනාකරණය, ගොනු කළමනාකරණය, උපාංග (I/O) කළමනාකරණය (සහ ආරක්ෂණ කළමනාකරණය).

5. SSD එකක් defragment නොකළ යුත්තේ ඇයි?

පිළිතුර: SSD එකක චලනය වන කොටස් නැති නිසා fragmentation මගින් එය මන්දගාමී නොවේ; defragment කිරීම අමතර ලිවීම් ඇති කර එය ගෙවී යාමට හේතු වේ. ඒ වෙනුවට Windows TRIM මගින් SSD optimise කරයි.

6. USB drive එකක් format කළ විට කුමක් සිදු වේද? Windows සහ Mac දෙකෙහිම භාවිතා කරන 64 GB pen drive එකකට හොඳම ගොනු පද්ධතිය කුමක්ද?

පිළිතුර: නව ගොනු පද්ධතියක් සෑදෙන අතර එහි සියලු දත්ත මැකේ. exFAT හොඳම – එය දෙකෙහිම ක්‍රියා කරන අතර 4 GB ට වඩා විශාල ගොනු සඳහා ඉඩ දෙයි.

බහුවරණ ප්‍රශ්න

1. මෙහෙයුම් පද්ධතියක් යනු කුමක්ද?

A. දෘඩාංග සහ මෘදුකාංග කළමනාකරණය කරන පද්ධති මෘදුකාංගයකි
B. ලිපි type කිරීමේ යෙදුමකි
C. පරිගණක වෛරස වර්ගයකි
D. CPU තුළ ඇති දෘඩාංග කොටසකි

2. මේවායින් විවෘත කේත මෙහෙයුම් පද්ධතිය කුමක්ද?

A. Windows 11
B. macOS
C. Ubuntu Linux
D. iOS

3. dir, copy වැනි විධාන පරිශීලකයා type කරන්නේ කුමන අතුරු මුහුණතේද?

A. GUI
B. ස්පර්ශ අතුරු මුහුණත
C. CLI
D. හඬ අතුරු මුහුණත

4. GUI හි WIMP යනු

A. Windows, Icons, Menus, Pointer
B. Wireless Internet Memory Program
C. Windows, Internet, Mouse, Printer
D. Words, Images, Music, Pictures

5. “Hey Siri, call Amma” යනු කුමන අතුරු මුහුණතක උදාහරණයක්ද?

A. විධාන පේළි අතුරු මුහුණත
B. හඬ (ස්වභාවික භාෂා) අතුරු මුහුණත
C. Batch අතුරු මුහුණත
D. මෙනු පමණක් ඇති අතුරු මුහුණත

6. Car air-bag පද්ධතියකට හොඳම OS වර්ගය කුමක්ද?

A. බහු පරිශීලක
B. ව්‍යාප්ත
C. තනි පරිශීලක
D. තත්‍ය කාලීන

7. Word හි type කරමින් ගොනුවක් download කරන අතර සංගීතයට සවන් දීමෙන් පෙන්වන්නේ

A. තනි කාර්ය OS
B. තත්‍ය කාලීන OS
C. බහු කාර්ය OS
D. ව්‍යාප්ත OS

8. එක් පද්ධතියක් ලෙස පෙනෙන සේ එකට වැඩ කරන ජාලගත පරිගණක රාශියක් යනු

A. තත්‍ය කාලීන OS
B. ව්‍යාප්ත OS
C. තනි පරිශීලක OS
D. විධාන පේළි OS

9. CPU එක ඊළඟට භාවිතා කරන්නේ කුමන වැඩසටහනද යන්න තීරණය කිරීම

A. ක්‍රියාවලි කළමනාකරණය
B. partitioning
C. ගොනු කළමනාකරණය
D. formatting

10. OS එකට මුද්‍රකයක් පාලනය කිරීමට ඉඩ දෙන කුඩා වැඩසටහනක් යනු

A. වෛරසය
B. partition
C. උපාංග ධාවකය
D. උපයෝගිතාව

11. OS හි ආරක්ෂණ කාර්යයක් කුමක්ද?

A. ගොනු fragments එකතු කිරීම
B. වැඩසටහන් වලට RAM දීම
C. Desktop හි අයිකන පෙන්වීම
D. මුරපද සහිත පරිශීලක ගිණුම්

12. එක් දෘඪ තැටියක් C: සහ D: drives වලට බෙදීම හඳුන්වන්නේ

A. partitioning
B. defragmentation
C. formatting
D. compression

13. Drive එකක් format කිරීමෙන් කුමක් සිදු වේද?

A. ගොනු fragments එකට එකතු කරයි
B. නව ගොනු පද්ධතියක් සාදා දත්ත මකයි
C. වෛරස පමණක් ඉවත් කරයි
D. Disk එක විශාල කරයි

14. තනි 6 GB වීඩියෝ ගොනුවක් ගබඩා කළ නොහැක්කේ කුමන ගොනු පද්ධතියේද?

A. NTFS
B. exFAT
C. APFS
D. FAT32

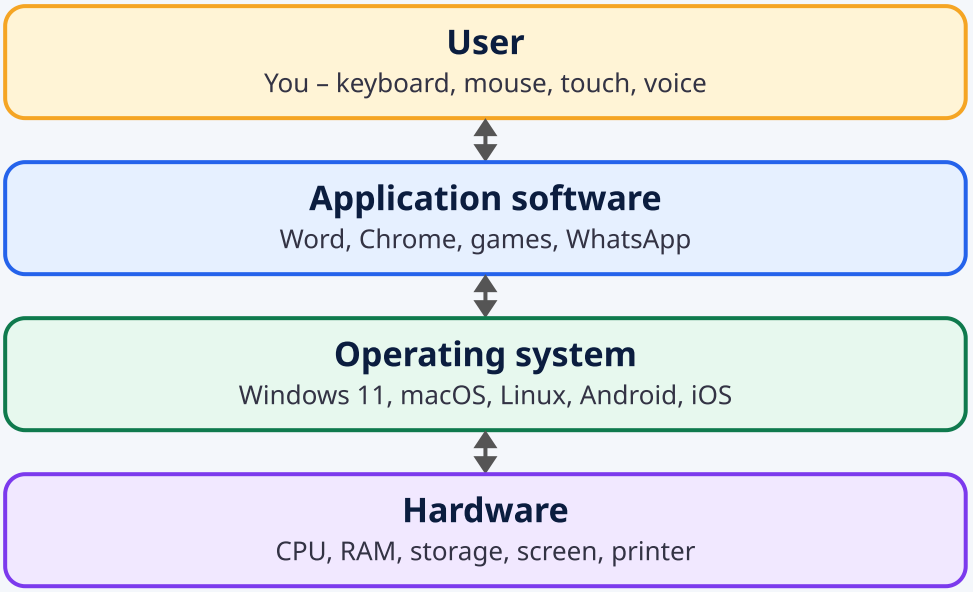
15. SSD එකක් වේගවත්ව තබාගැනීමට Windows 11 කළ යුත්තේ කුමක්ද?

A. සතිපතා format කිරීම
B. TRIM මගින් optimise කිරීම
C. බොහෝ drives වලට partition කිරීම
D. දිනපතා defragment කිරීම

ව්‍යුහගත ප්‍රශ්න

1. (i) මෙහෙයුම් පද්ධතියක් අර්ථ දක්වන්න. (ලකුණු 2)
(ii) Laptop එකකට සහ ස්මාර්ට් ෆෝන් එකකට OS එක බැගින් නම් කරන්න. (ලකුණු 2) *(ලකුණු 4)*

(i) දෘඩාංග සහ මෘදුකාංග කළමනාකරණය කර පරිශීලකයා සහ දෘඩාංග අතර අතුරු මුහුණතක් සපයන පද්ධති මෘදුකාංගය. (ii) Laptop: Windows 11 / macOS / Ubuntu; ස්මාර්ට් ෆෝන්: Android / iOS.

ආදර්ශ රූපය: පරිශීලක → යෙදුම → OS → දෘඩාංග.

2. CLI, GUI, ස්පර්ශ සහ හඬ ජනප්‍රිය වූ අනුපිළිවෙළට සකසා එක් එක් සඳහා උදාහරණයක් දෙන්න. *(ලකුණු 4)*

CLI (MS-DOS) → GUI (Windows 11 / macOS) → ස්පර්ශ (Android / iOS දුරකථන) → හඬ (Siri, Google Assistant, Alexa, Copilot).

3. එක් එක් සඳහා OS වර්ගය නම් කරන්න: (a) එක් පද්ධතියක් ලෙස වැඩ කරන නගර රාශියක පැතිරුණු බැංකු ජාලය (b) ABS තිරිංග (c) සිසුන් ගිණුම් 40ක් ඇති පාසල් server එකක් (d) Zoom සහ Word එකට ධාවනය වන laptop එකක්. *(ලකුණු 4)*

(a) ව්‍යාප්ත (b) තත්‍ය කාලීන (c) බහු පරිශීලක (d) බහු කාර්ය.

4. මතක කළමනාකරණය සහ උපාංග කළමනාකරණය එක් උදාහරණය බැගින් පැහැදිලි කරන්න. *(ලකුණු 4)*

මතක කළමනාකරණය: OS එක විවෘත සෑම වැඩසටහනකටම RAM ලබා දී වසා දැමූ විට නිදහස් කරයි (උදා: Chrome වසා දැමීමෙන් RAM නිදහස් වේ). උපාංග කළමනාකරණය: OS එක drivers භාවිතයෙන් I/O උපාංග පාලනය කරයි (උදා: printer driver එකක් Word වලින් මුද්‍රණයට ඉඩ දෙයි).

5. සිසුවෙකුගේ පැරණි HDD laptop එක මන්දගාමී වන අතර එක් විශාල C: drive එකක් ඇත. (i) HDD වේගවත් කළ හැකි උපයෝගිතාව කුමක්ද? (ii) D: partition එකක් උපකාරී වන්නේ ඇයි? (iii) නව SSD එකක එම උපයෝගිතාව ධාවනය කළ යුතුද? පැහැදිලි කරන්න. *(ලකුණු 6)*

(i) Defragmentation (Defragment and Optimize Drives). (ii) C: format කර Windows නැවත ස්ථාපනය කළත් D: හි දත්ත ආරක්ෂිතයි; ගොනු වඩා හොඳින් සංවිධානය වේ. (iii) නැත – SSD වල චලනය වන කොටස් නැත; defragment කිරීම ඒවා ගෙවයි. Windows SSD optimise කිරීමට TRIM භාවිතා කරයි.

Defragmentation HDD එකේ විසිරුණු කොටස් එකතු කරයි.

6. මෙහෙයුම් පද්ධතියක වාසි තුනක් දී OS updates ස්ථාපනය කිරීම වැදගත් වන්නේ ඇයි දැයි පැහැදිලි කරන්න. *(ලකුණු 5)*

වාසි: පහසු අතුරු මුහුණත; CPU, මතකය, උපාංග සාධාරණව බෙදයි; ගොනු සංවිධානය කරයි; දත්ත ආරක්ෂා කරයි; යෙදුම් කිහිපයක් එකට ධාවනය කරයි (ඕනෑම තුනක්). Updates වල hackers සහ malware භාවිතා කරන දුර්වලතා නිවැරදි කරන ආරක්ෂක patches, දෝෂ නිවැරදි කිරීම් සහ නව විශේෂාංග ඇත.

සාරාංශය

- OS යනු දෘඩාංග සහ මෘදුකාංග කළමනාකරණය කර පරිශීලක අතුරු මුහුණතක් දෙන පද්ධති මෘදුකාංගයයි.
- ස්තර: පරිශීලක → යෙදුම් මෘදුකාංග → OS → දෘඩාංග.
- අතුරු මුහුණත් විකාශනය: CLI (MS-DOS) → GUI (WIMP) → ස්පර්ශ → හඬ/AI සහායක.
- OS වර්ග: තනි පරිශීලක, බහු පරිශීලක, බහු කාර්ය, තත්‍ය කාලීන, ව්‍යාප්ත.
- කාර්යයන්: පරිශීලක අතුරු මුහුණත + ක්‍රියාවලි, මතක, ගොනු, උපාංග සහ ආරක්ෂණ කළමනාකරණය.

- විවෘත කේත (Linux, Ubuntu) සහ හිමිකාර (Windows, macOS, iOS). ආරක්ෂක patches සඳහා OS යාවත්කාලීනව තබන්න.
- Partitioning disk එකක් බෙදයි; formatting ගොනු පද්ධතියක් (NTFS, FAT32, exFAT) සාදා දත්ත මකයි.
- Defragment කරන්නේ HDD පමණි; SSD TRIM මගින් optimise කෙරේ.

MCQ පිළිතුරු – 5.1

1. **A** – OS යනු සම්පූර්ණ පරිගණකය කළමනාකරණය කරන පද්ධති මෘදුකාංගයකි.
2. **C** – Ubuntu (Linux) කේතය නිදහසේ බලා වෙනස් කළ හැක; අනෙක්වා හිමිකාරයි.
3. **C** – Command Line Interface එකක type කළ විධාන භාවිතා වේ (MS-DOS).
4. **A** – WIMP = Windows, Icons, Menus, Pointer.
5. **B** – උපාංගයට කතා කිරීම හඬ අතුරු මුහුණතකි.
6. **D** – Air bags මිලිතත්පර තුළ විවෘත විය යුතුයි – තත්‍ය කාලීන.
7. **C** – වැඩසටහන් කිහිපයක් එකවර ධාවනය කිරීම බහු කාර්යයි.
8. **B** – ව්‍යාප්ත පද්ධති පරිගණක රාශියක් අතර වැඩ බෙදා ගනී.
9. **A** – ක්‍රියාවලි (CPU) කළමනාකරණය CPU මත වැඩසටහන් කාලසටහන් කරයි.
10. **C** – උපාංග ධාවක OS එක දෘඩාංග වෙත සම්බන්ධ කරයි.
11. **D** – මුරපද, අවසර සහ firewalls දත්ත ආරක්ෂා කරයි.
12. **A** – Partitioning මගින් drive අකුරු සහිත වෙනම කොටස් සෑදේ.
13. **B** – Formatting ගොනු පද්ධතියක් සහිතව disk එක සූදානම් කර එය මකයි.
14. **D** – FAT32 හි උපරිම ගොනු ප්‍රමාණය 4 GB යි.
15. **B** – SSD TRIM මගින් optimise කෙරේ; defragment කිරීම ඒවා ගෙවයි.

© 2026 schoolict.net (Ruwan Mangala Suraweera). සියලු හිමිකම් ඇවිරිණි.

G.C.E. O/L ICT · 10 ශ්‍රේණිය · පාඩම 5

5.2 ගොනු සහ ෆෝල්ඩර: Drives, ගොනු දිගු සහ ගොනු කළමනාකරණය

ඔබේ පරිගණකයේ ඡායාරූප, සටහන් සහ වීඩියෝ දහස් ගණනක් තිබිය හැක. OS එක **drives, ෆෝල්ඩර සහ ගොනු** වලින් යුත් **ගොනු පද්ධතියක් (file system)** භාවිතයෙන් ඒවා පිළිවෙළට තබයි – රාක්ක සහ පෙට්ටි ඇති අල්මාරියක් වගේ. මෙම සටහනෙන් **drives**, **ෆෝල්ඩර**, **ගොනු සහ ගොනු දිගු (extensions)**, **ගොනු මාර්ග (paths)**, ගොනු සහ ෆෝල්ඩර **සෑදීම, නම් වෙනස් කිරීම, පිටපත් කිරීම, ගෙන යාම සහ මැකීම**, **Recycle Bin** සහ **shortcuts**, සහ **OneDrive, Google Drive** cloud ෆෝල්ඩර ඇතුළුව **ඔබේ ලේඛන ෆෝල්ඩර වල සංවිධානය කිරීම** ඉගෙන ගනිමු.

1. ගොනු පද්ධතිය

ගොනු පද්ධතියක් යනු ගබඩා උපාංගයක **ගොනු නම් කිරීමට, ගබඩා කිරීමට, සංවිධානය කිරීමට සහ සොයාගැනීමට** OS භාවිතා කරන ක්‍රමයයි. පොදු ගොනු පද්ධති: **NTFS** (Windows), **FAT32 / exFAT** (USB drives, මතක කාඩ්), **APFS** (macOS, iOS), **ext4** (Linux, Android). ගොනු පද්ධතිය ඔබට පෙනෙන්නේ **ගොනු කළමනාකරුවෙකු** හරහා: **File Explorer** (Windows), **Finder** (macOS), **Files** (Android/iOS, Ubuntu).

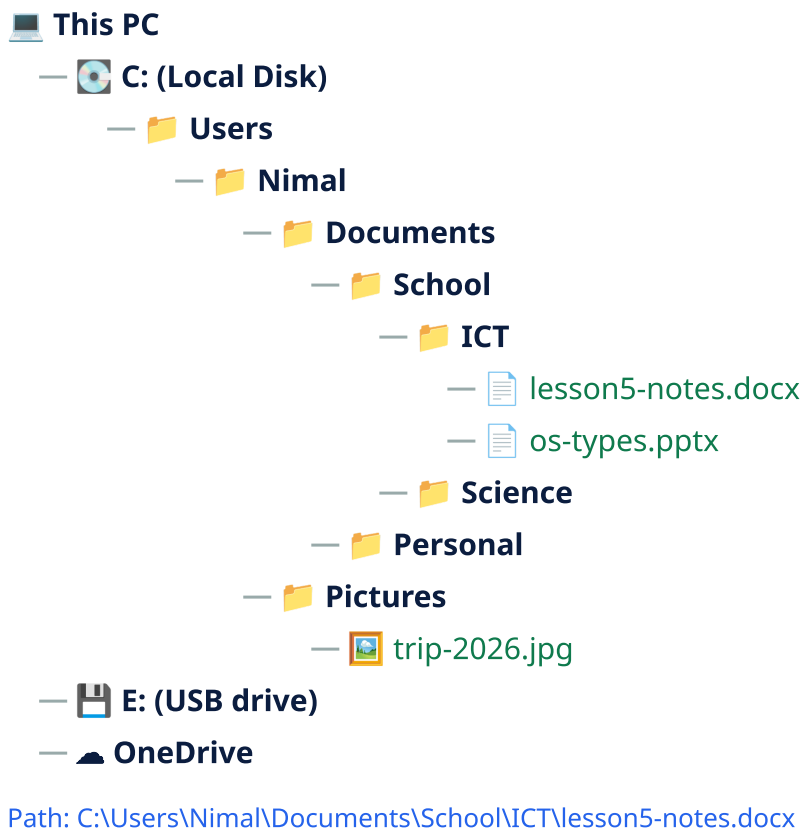
> 💡 **Drive එක අල්මාරියක්** ලෙසත්, **ෆෝල්ඩරය** ඒ තුළ ඇති **පෙට්ටියක්** ලෙසත් (පෙට්ටියක කුඩා පෙට්ටි තිබිය හැක), **ගොනුව** පෙට්ටියක ඇති **පොතක්** ලෙසත් සිතන්න.

2. Drives (ධාවක)

Drive එකක් යනු Windows හි **අකුරකින්** පෙන්වන ගබඩා ප්‍රදේශයකි. **C:** සාමාන්‍යයෙන් Windows ස්ථාපනය කර ඇති ප්‍රධාන drive එකයි. අනෙක්වා: **D:** (දෙවන partition හෝ disk), **E:/F:** (USB flash drive, බාහිර disk, මතක කාඩ්, DVD). **OneDrive** හෝ **Google Drive** වැනි **cloud drive** එකක් අන්තර්ජාලයේ සුරැකෙන ෆෝල්ඩරයක් ලෙස පෙනේ.

3. ෆෝල්ඩර සහ ෆෝල්ඩර ගස

ෆෝල්ඩරයක් (directory) යනු **ගොනු සහ වෙනත් ෆෝල්ඩර (උප ෆෝල්ඩර)** අඩංගු බහාලුමකි. ෆෝල්ඩර තුළ ෆෝල්ඩර **ගසක් (ධුරාවලියක්)** සාදයි. Drive එකක ඉහළම ස්ථානය **root** (C:\) යි. Windows සෑම පරිශීලකයෙකුටම සූදානම් ෆෝල්ඩර ලබා දෙයි: **Desktop, Documents, Downloads, Pictures, Music, Videos**.

File Explorer හි ෆෝල්ඩර ගසක් සහ එක් ගොනුවක මාර්ගය.

මාර්ගයක් (path) මගින් drive එකේ සිට සෑම ෆෝල්ඩරයක් හරහා ගොනුවක නිවැරදි ලිපිනය පෙන්වයි; Windows හි **backslash (\)** මගින් වෙන් කෙරේ:
C:\Users\Nimal\Documents\School\ICT\lesson5-notes.docx
macOS, Linux සහ web ලිපින forward slash (/) භාවිතා කරයි, උදා: /home/nimal/Documents.

4. ගොනු සහ ගොනු දිගු

ගොනුවක් යනු ගබඩා උපාංගයක සුරකින ලද නමක් සහිත දත්ත එකතුවකි – ලේඛනයක්, ඡායාරූපයක්, ගීතයක්, වීඩියෝවක් හෝ වැඩසටහනක්. ගොනු නාමයක කොටස් දෙකක් ඇත: **නම . දිගුව (extension)**, උදා: **report.docx**. **දිගුව** මගින් OS එකට **ගොනු වර්ගය** සහ **එය විවෘත කරන වැඩසටහන** කියයි.

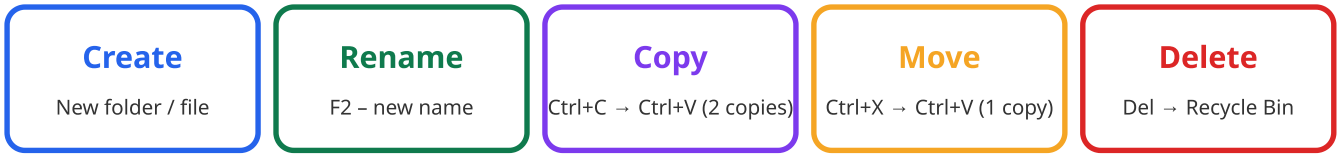
දිගුව	ගොනු වර්ගය	විවෘත කරන්නේ (උදා)
.docx	Word ලේඛනය	Microsoft Word, Google Docs, LibreOffice Writer
.xlsx	පැතුරුම්පත	Excel, Google Sheets
.pptx	ඉදිරිපත් කිරීම	PowerPoint, Google Slides
.pdf	Portable Document Format	Edge, Chrome, Adobe Acrobat Reader
.txt	සරල පෙළ	Notepad
.jpg / .png	රූපය / ඡායාරූපය	Photos app, Paint

.mp3	ශ්‍රව්‍ය / ගීතය	Media Player, VLC
.mp4	වීඩියෝ	Media Player, VLC
.zip	සම්පීඩිත ෆෝල්ඩරය	File Explorer (Extract all)
.html	වෙබ් පිටුව	වෙබ් බ්‍රව්සරය
.exe	Windows වැඩසටහනක් (executable)	තනිවම ධාවනය වේ – පරිස්සමින්!

💡 File Explorer හි **View** → **Show** → **File name extensions** සක්‍රිය කරන්න. **photo.jpg.exe** වැනි උපක්‍රමශීලී ගොනුවක් ඇත්තටම **වැඩසටහනකි**, වෛරසයක් විය හැක – නොදන්නා email හෝ WhatsApp පණිවිඩ වලින් එන .exe ගොනු කිසිවිට විවෘත නොකරන්න.

ගොනු නාම නීති (Windows): නමක \ / : * ? " < > | අඩංගු විය නොහැක. **එකම ෆෝල්ඩරයේ** ගොනු දෙකකට එකම නම සහ දිගුව තිබිය නොහැක.

5. ගොනු සහ ෆෝල්ඩර සමඟ වැඩ කිරීම

මූලික ගොනු සහ ෆෝල්ඩර මෙහෙයුම් පහ.

කාර්යය	**කරන ආකාරය (Windows 11 File Explorer)**	**කෙටිමං යතුර**
ෆෝල්ඩරයක් සෑදීම	Right-click → New → Folder, නමක් type කර Enter	Ctrl+Shift+N
නම වෙනස් කිරීම	තෝරා → right-click → Rename (දිගුව තබාගන්න!)	F2
පිටපත් කිරීම	තෝරා → Copy → නව ස්ථානය විවෘත කර → Paste. මුල් ගොනුව රැඳේ.	Ctrl+C, Ctrl+V
ගෙන යාම	තෝරා → Cut → නව ස්ථානය විවෘත කර → Paste, හෝ එකම drive එකේ වෙනත් ෆෝල්ඩරයකට drag කරන්න.	Ctrl+X, Ctrl+V
මැකීම	තෝරා → Delete. එය **Recycle Bin** එකට යයි.	Del
ස්ථිරව මැකීම	Recycle Bin මඟ හරියි – පහසුවෙන් ආපසු ගත නොහැක	Shift+Del
කිහිපයක් තේරීම	Ctrl+click (සමහර), Shift+click (පරාසයක්), Ctrl+A (සියල්ල)	Ctrl+A
සෙවීම	File Explorer හි සෙවුම් කොටුවේ type කරන්න, උදා: *.pdf	Ctrl+F / Win+S

Copy සහ move: copy කළ පසු පිටපත් **දෙකක්** ඇත (පැරණි ස්ථානය + නව ස්ථානය). **Move** කළ පසු ඇත්තේ **එකක්** පමණි – එය දැන් නව ස්ථානයේ ඇත.

Recycle Bin (කසළ බඳුන)
දෘඩ තැටියෙන් මැකූ ගොනු මෙහි රැඳේ. ඒවා පැරණි ස්ථානයට **Restore** කළ හැක, නැතහොත් ස්ථිරව ඉවත් කිරීමට **Empty Recycle Bin** කළ හැක. ⚠ **USB drive** එකකින් හෝ **Shift+Del** මගින් මැකූ ගොනු Recycle Bin එකට **නොයයි**.

කෙටිමඟ (Shortcut)
වෙනත් තැනක ඇති ගොනුවකට, ෆෝල්ඩරයකට හෝ වැඩසටහනකට **යොමු කරන** කුඩා සබැඳියකි (**වක්‍ර ඊතලයක්** ↗ සහිත අයිකනය). Shortcut එකක් මැකීමෙන් සැබෑ ගොනුව **නොමැකේ**. සෑදීම: right-click → **Show more options** → **Send to** → **Desktop (create shortcut)**.

සම්පීඩිත (.zip) ෆෝල්ඩරය
ගොනු රාශියක් email මගින් යැවීමට **එක් කුඩා ගොනුවකට** දමයි. Right-click → **Compress to ZIP file**; **Extract all** මගින් විවෘත කරන්න.

6. ඔබේ ලේඛන සංවිධානය කිරීම

- සෑම **විෂයයකටම හෝ ව්‍යාපෘතියකටම ෆෝල්ඩරයක්** උප ෆෝල්ඩර සහිතව සාදන්න: Documents\School\Grade10\ICT\Lesson5.
- ඇතුළත ඇති දේ කියන **පැහැදිලි, කෙටි නම්** භාවිතා කරන්න: **2026-11-03-ict-lesson5-notes.docx**, **new doc (3).docx** නොවේ.
- ගොනු දින අනුපිළිවෙළට සැකසීමට **දිනය YYYY-MM-DD ලෙස** ආරම්භයේ දමන්න. Web ගොනු සඳහා හිස්තැන් වෙනුවට hyphens (-) භාවිතා කරන්න.
- සියල්ල **Desktop** හෝ **Downloads** හි නොතබන්න – ගොනු නිවැරදි ෆෝල්ඩරයට ගෙන යන්න.
- **Backup** එකක් තබාගන්න: USB drive එකක් හෝ cloud ෆෝල්ඩරයක්.
- අවශ්‍ය නැති ගොනු මකා, විටින් විට Recycle Bin හිස් කරන්න.

2026 නව **Cloud ෆෝල්ඩර: OneDrive** (Windows 11 හි ගොඩනගා ඇත) සහ **Google Drive** ඔබේ PC හි ෆෝල්ඩරයක් අන්තර්ජාලය සමඟ sync කරයි. එහි සුරකින ගොනුවක් ඔබේ දුරකථනයෙන් විවෘත කළ හැක, සබැඳියකින් ගුරුවරයාට බෙදාගත හැක, laptop එක නැති වුවත් ආරක්ෂිතයි. තත්ත්ව අයිකන: ☁ = online පමණි, ✔ = මෙම උපාංගයේද ඇත. ඔබේ පාසල් Google ගිණුමෙන්ද පැවරුම් සඳහා Google Drive ලැබේ.

ප්‍රධාන පද

ගොනු පද්ධතිය – ගොනු නම් කිරීමට, ගබඩා කිරීමට, සංවිධානය කිරීමට සහ සොයාගැනීමට OS භාවිතා කරන ක්‍රමය (NTFS, FAT32, exFAT).

Drive (ධාවකය) – අකුරකින් පෙන්වන ගබඩා ප්‍රදේශයකි, උදා: C:, D:, E:.

ෆෝල්ඩරය – ගොනු සහ උප ෆෝල්ඩර අඩංගු බහාලුමක් (directory).

ගොනුව – ගබඩා උපාංගයක ගබඩා කළ නමක් සහිත දත්ත එකතුවකි.

ගොනු දිගුව – ගොනු නාමයේ තිතට පසු ගොනු වර්ගය පෙන්වන අකුරු, උදා: .docx.

මාර්ගය (Path) – ගොනුවක සම්පූර්ණ ලිපිනය, උදා: C:\Users\Nimal\Documents\notes.docx.

Root ෆෝල්ඩරය – Drive එකක ඉහළම මට්ටම, උදා: C:\.

පිටපත් කිරීම – නව ස්ථානයක දෙවන පිටපතක් සෑදීම; මුල් එක රැඳේ.

ගෙන යාම – ගොනුවක් එක් තැනකින් තවත් තැනකට ගෙන යාම; එක් පිටපතක් පමණක් රැඳේ.

Recycle Bin – මැකූ ගොනු රැඳී ඇති, ආපසු ලබාගත හැකි ස්ථානය.

කෙටිමඟ (Shortcut) – වෙනත් තැනක ඇති ගොනුවකට, ෆෝල්ඩරයකට හෝ වැඩසටහනකට යොමු කරන සබැඳියකි.

Cloud ගබඩාව – අන්තර්ජාල servers මත ගොනු සුරැකීම, උදා: OneDrive, Google Drive.

ආදර්ශ ප්‍රශ්න සහ පිළිතුරු

1. ගොනුවක් සහ ෆෝල්ඩරයක් අතර වෙනස කුමක්ද?

පිළිතුර: ගොනුවක දත්ත ඇත (ලේඛනයක්, ඡායාරූපයක්, වැඩසටහනක්). ෆෝල්ඩරයක් යනු ගොනු සහ වෙනත් ෆෝල්ඩර අඩංගු බහාලුමකි.

2. C:\Users\Kamal\Pictures\trip.jpg මාර්ගයේ drive එක, ගොනු නාමය, දිගුව සහ ගොනුව ඇති ෆෝල්ඩරය නම් කරන්න.

පිළිතුර: Drive: C:, ගොනු නාමය: trip, දිගුව: .jpg (රූපයක්), ෆෝල්ඩරය: Pictures.

3. Copy සහ move අතර වෙනස කුමක්ද?

පිළිතුර: Copy මුල් ගොනුව තබා නව ස්ථානයේ දෙවන පිටපතක් සාදයි (පිටපත් දෙකක්). Move ගොනුව නව ස්ථානයට ගෙන යයි (එක් පිටපතක් පමණි).

4. ඔබ වැරදීමකින් C: drive එකෙන් ගොනුවක් මකා දැමුවා. එය ආපසු ලබාගන්නේ කෙසේද?

පිළිතුර: Recycle Bin විවෘත කර ගොනුව right-click කර Restore තෝරන්න. එය පැරණි ෆෝල්ඩරයට නැවත යයි (Shift+Del මගින් නොමැකූ සහ bin එක හිස් නොකළ නම්).

5. invoice.pdf.exe නම් ගොනුවක් අනතුරුදායක වන්නේ ඇයි?

පිළිතුර: එහි සැබෑ දිගුව .exe නිසා එය PDF එකක් නොව වැඩසටහනකි. එය ලේඛනයක් ලෙස පෙනී සිටින වෛරසයක් විය හැක.

6. ලේඛන සංවිධානය සඳහා හොඳ පුරුදු තුනක් දෙන්න.

පිළිතුර: සෑම විෂයයකටම උප ෆෝල්ඩර සහිත ෆෝල්ඩරයක්; දිනය (YYYY-MM-DD) සහිත පැහැදිලි නම්; OneDrive/Google Drive හෝ USB drive එකක backup; ගොනු Desktop/Downloads හි නොතැබීම.

බහුවරණ ප්‍රශ්න

1. ගොනු සහ වෙනත් ෆෝල්ඩර අඩංගු බහාලුමක් යනු

A. ගොනුව
B. ෆෝල්ඩරය
C. ධාවකය
D. දිගුව

2. Windows හි OS සාමාන්‍යයෙන් ස්ථාපනය කර ඇති drive එක

A. A:
B. Z:
C. E:
D. C:

3. පැතුරුම්පතක දිගුව කුමක්ද?

A. .xlsx
B. .mp3
C. .docx
D. .pptx

4. වීඩියෝ ගොනුව කුමක්ද?

A. photo.png
B. match.mp4
C. notes.txt
D. song.mp3

5. Windows හි තනිවම ධාවනය වන වැඩසටහනක් වන ගොනුව කුමක්ද?

A. setup.exe
B. setup.pdf
C. setup.zip
D. setup.html

6. C:\Users\Sara\Documents\cv.docx හි cv.docx ඇත්තේ කුමන ෆෝල්ඩරයේද?

A. C:
B. Sara
C. Documents
D. Users

7. ගොනුවක් USB drive එකකට copy කළ පසු පිටපත් කීයක් තිබේද?

A. දෙකක්
B. කිසිවක් නැත
C. තුනක්
D. එකක්

8. තෝරාගත් ගොනුවක නම වෙනස් කිරීමේ කෙටිමං යතුර

A. Alt+F4
B. F5
C. Ctrl+R
D. F2

9. Ctrl+X පසුව Ctrl+V මගින්

A. ගොනුව පිටපත් කරයි
B. ගොනුව ගෙන යයි
C. ගොනුවේ නම වෙනස් කරයි
D. ගොනුව ස්ථිරව මකයි

10. Delete යතුරෙන් C: drive එකෙන් මැකූ ගොනුවක් restore කළ හැක්කේ කොහෙන්ද?

A. Recycle Bin
B. Control Panel
C. Task Manager
D. Downloads ෆෝල්ඩරය

11. ගොනුවක් Recycle Bin එකට නොයවා මකා දමන යතුරු සංයෝජනය කුමක්ද?

A. Ctrl+Z
B. Ctrl+Del
C. Shift+Del
D. Alt+Del

12. ක්‍රීඩාවක desktop shortcut එක මකා දැමුවහොත් ක්‍රීඩාවට කුමක් සිදු වේද?

A. ක්‍රීඩාවේ නම වෙනස් වේ
B. ක්‍රීඩාව මැකේ
C. කිසිවක් නැත – ක්‍රීඩාව ස්ථාපනයේ පවතී
D. ක්‍රීඩාව Recycle Bin එකට යයි

13. පාසල් වැඩ සංවිධානය සඳහා හොඳම ගොනු නාමය කුමක්ද?

A. new document (2).docx
B. 2026-11-03-ict-lesson5-notes.docx
C. aaaa.docx
D. final final NEW.docx

14. Windows ගොනු නාමයක අවසර නැති අක්ෂරය කුමක්ද?

A. -
B. (
C. _
D. ?

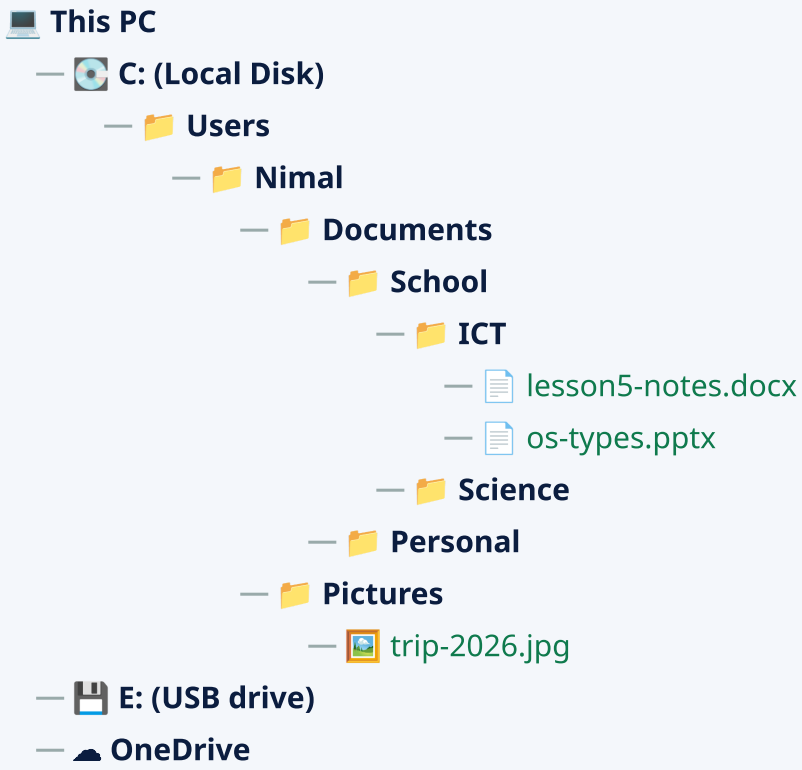
15. OneDrive සහ Google Drive උදාහරණ වන්නේ

A. ගොනු දිගු
B. උපාංග ධාවක
C. cloud ගබඩාව
D. partitions

ව්‍යුහගත ප්‍රශ්න

1. ෆෝල්ඩර ගස බලන්න.
(i) os-types.pptx හි සම්පූර්ණ මාර්ගය ලියන්න. (ලකුණු 2)
(ii) Drive එකේ root එක සහ Documents හි එක් උප ෆෝල්ඩරයක් නම් කරන්න. (ලකුණු 2) *(ලකුණු 4)*

(i) C:\Users\Nimal\Documents\School\ICT\os-types.pptx (ii) Root: C:\ ; Documents හි උප ෆෝල්ඩරය: School (හෝ Personal).

Path: C:\Users\Nimal\Documents\School\ICT\lesson5-notes.docx

ප්‍රශ්නයේ භාවිතා කළ ෆෝල්ඩර ගස.

2. ගොනු වර්ගය ලියන්න: (a) budget.xlsx (b) poster.png (c) talk.pptx (d) song.mp3 (e) site.html (f) backup.zip. *(ලකුණු 6)*

(a) පැතුරුම්පත (b) රූපය (c) ඉදිරිපත් කිරීම (d) ශ්‍රව්‍ය (e) වෙබ් පිටුව (f) සම්පීඩිත ෆෝල්ඩරය.

3. (i) Documents තුළ ICT නම් ෆෝල්ඩරයක් සෑදීමට සහ (ii) report.docx Desktop එකෙන් එයට ගෙන යාමට පියවර පැහැදිලි කරන්න. *(ලකුණු 4)*

> (i) File Explorer → Documents → right-click → New → Folder → ICT type කර → Enter.
> (ii) Desktop හි report.docx තෝරා → Ctrl+X (Cut) → Documents\ICT විවෘත කර → Ctrl+V (Paste).

4. සිසුවෙක් pen drive එකකින් සහ C: drive එකෙන් ගොනුවක් මකා දැමීය. Recycle Bin හි හමු වූයේ එකක් පමණි. කුමක්ද, ඇයි? *(ලකුණු 3)*

> C: drive එකේ එක. ඉවත් කළ හැකි drives (pen drives, මතක කාඩ්) වලින් මැකූ ගොනු ස්ථිරව මැකෙන අතර Recycle Bin එකට නොයයි.

5. Shortcut එකක් යනු කුමක්ද? ගොනුව Desktop එකට copy කිරීමෙන් එය වෙනස් වන්නේ කෙසේද? *(ලකුණු 3)*

> Shortcut එකක් යනු සැබෑ ගොනුවට යොමු කරන කුඩා සබැඳියකි (වක්‍ර ඊතල අයිකනය). Copy කිරීමෙන් සම්පූර්ණ දෙවන ගොනුවක් සෑදේ; shortcut එකක් මැකීමෙන් සැබෑ ගොනුව නොමැකෙන අතර එය ඉඩ ඉතා අඩුවෙන් ගනී.

6. 10 ශ්‍රේණියේ සිසුවෙකුගේ පාසල් ගොනු සඳහා ෆෝල්ඩර ව්‍යුහයක් සකසා එය OneDrive හෝ Google Drive හි සුරැකීමේ වාසි දෙකක් දෙන්න. *(ලකුණු 5)*

> Documents\School\Grade10\ (ICT, Maths, Science, English...) සහ පාඩම අනුව උප ෆෝල්ඩර, උදා: ICT\Lesson5. වාසි: PC එක නැති වුවත් හෝ හානි වුවත් ගොනු backup වී ඇත; ඕනෑම උපාංගයකින් විවෘත කළ හැක; ගුරුවරුන්/පන්තියේ මිතුරන් සමඟ සබැඳියකින් බෙදාගත හැක.

සාරාංශය

- ගොනු පද්ධතිය දත්ත drives → ෆෝල්ඩර → ගොනු ලෙස සංවිධානය කරයි (NTFS, FAT32, exFAT, APFS).
- Drives වලට අකුරු ඇත: C: (පද්ධතිය), D:, E: (USB). Cloud drives: OneDrive, Google Drive.
- ෆෝල්ඩර ගොනු සහ උප ෆෝල්ඩර දරා ගසක් සාදයි. ඉහළම root (C:\) යි.
- මාර්ගයක් ගොනුවක සම්පූර්ණ ලිපිනය දෙයි: C:\Users\Name\Documents\file.docx.
- දිගුව ගොනු වර්ගය පෙන්වයි: .docx .xlsx .pptx .pdf .jpg .png .mp3 .mp4 .zip .exe .txt .html.
- සෑදීම (Ctrl+Shift+N), නම වෙනස් (F2), copy (Ctrl+C/V), move (Ctrl+X/V), මැකීම (Del).
- මැකූ ගොනු Recycle Bin එකට යයි (USB වලින් හෝ Shift+Del නම් නොවේ). Shortcut මැකීමෙන් සැබෑ ගොනුව රැඳේ.
- සංවිධානය: විෂය ෆෝල්ඩර, දින සහිත පැහැදිලි නම්, Desktop අවුල් නොකිරීම, cloud backup.

MCQ පිළිතුරු – 5.2

1. **B** – ෆෝල්ඩර (directories) ගොනු සහ උප ෆෝල්ඩර දරයි.
2. **D** – C: ප්‍රධාන පද්ධති drive එකයි.
3. **A** – .xlsx යනු Excel පැතුරුම්පතකි.
4. **B** – .mp4 වීඩියෝ; .mp3 ශ්‍රව්‍ය පමණි.
5. **A** – .exe ගොනු ධාවනය කළ හැකි වැඩසටහන් වේ.
6. **C** – ගොනු නාමයට පෙර ඇති අවසාන ෆෝල්ඩරය එය දරයි.
7. **A** – Copy මුල් එක තබා තවත් එකක් සාදයි.
8. **D** – File Explorer හි F2 මගින් නම වෙනස් කරයි.
9. **B** – Cut + Paste = move.
10. **A** – මැකූ ගොනු මුලින්ම Recycle Bin එකට යයි.
11. **C** – Shift+Del ස්ථිරව මකයි.
12. **C** – Shortcut එකක් සැබෑ වැඩසටහනට සබැඳියක් පමණි.
13. **B** – YYYY-MM-DD දිනය සහිත පැහැදිලි නම හොඳින් සැකසේ.
14. **D** – \ / : * ? " < > | අවසර නැත.
15. **C** – ඒවා අන්තර්ජාල servers මත ගොනු ගබඩා කර sync කරයි.

© 2026 schoolict.net (Ruwan Mangala Suraweera). සියලු හිමිකම් ඇවිරිණි.